

Awareness Raising and Training Measures for the Istanbul Protocol in Europe

Internationale en regionale instellingen

Dit werk is gepatenteerd onder een

[Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported Licentie](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/).

Dit project werd gefinancierd met steun van de Europese Commissie. Deze tekst reflecteert enkel de visie van de auteur(s), en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor enig gebruik van de informatie die er in vevat zit.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

INHOUDSTAFEL

1.	Inleiding	7
2.	Internationale Instellingen.....	8
2.1	Instellingen bij Verdragen	8
2.1.1	<i>Comité tegen Foltering</i>	<i>8</i>
2.1.2	<i>Het VN Subcomité ter Preventie van Foltering</i>	<i>10</i>
2.1.3	<i>Het Mensenrechtencomité</i>	<i>12</i>
2.1.4	<i>Andere instellingen bij verdragen</i>	<i>14</i>
2.2	Handvest van de Verenigde Naties.....	15
2.2.1	<i>VN Mensenrechtenraad</i>	<i>15</i>
2.2.2	<i>VN Speciale Rapporteur voor Foltering.....</i>	<i>16</i>
2.2.3	<i>VN Speciale Rapporteur inzake Geweld tegen Vrouwen</i>	<i>17</i>
2.2.4	<i>VN Werkgroep Arbitraire Detentie.....</i>	<i>18</i>
2.2.5	<i>Vrijwillig VN Fonds voor Slachtoffers van Foltering</i>	<i>19</i>
2.3	Internationaal Strafhof.....	19
3.	Regionale instellingen	20
3.1	Europa	20
3.1.1	<i>Europees Hof voor de Rechten van de Mens.....</i>	<i>20</i>
3.1.2	<i>Europees Comité voor de Preventie van Foltering</i>	<i>22</i>
3.2	Afrika	23
3.2.1	<i>Afrikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens en de Volken.....</i>	<i>23</i>
3.2.2	<i>Afrikaanse Hof voor de Rechten van de Mens en de Volken</i>	<i>24</i>
3.2.3	<i>Comité ter Preventie van Foltering in Afrika.....</i>	<i>25</i>
3.2.4	<i>Speciale Rapporteur inzake Gevangenen en Detentieomstandigheden in Afrika...</i>	<i>26</i>

3.3	Het Amerikaanse Continent	26
3.3.1	<i>Inter-Amerikaanse Commissie voor de Mensenrechten</i>	26
3.3.2	<i>Inter-Amerikaans verdrag voor Mensenrechten</i>	27
3.3.3	<i>Speciale Rapporteur inzake de Rechten van Personen die van hun Vrijheid zijn beroofd in Amerika.</i>	28
4.	Nationale instellingen	29
4.1	Nationale mensenrechteninstellingen	29
4.2	Nationale Preventiemechanismen	31
5.	Literatuur	33

1. Inleiding

Zoals blijkt uit hoofdstuk drie bestaan er een aantal juridisch bindende verdragen die door een grote meerderheid van staten werden ondertekend. Er bestaat echter nog een kloof tussen de officiële steun voor een verbod op foltering en het effectief verbieden ervan. In vele landen die dergelijke verdragen ondertekend hebben, is er nog steeds sprake van foltering of andere vormen van mishandeling. Men kan zich dan ook vragen stellen bij de efficiëntie en feitelijke implementatie van deze internationale verdragen.

Alvorens deze initiatieven te bekritisieren moet in gedachten gehouden worden dat de internationalisering van recht enkel tot stand is kunnen komen door zo weinig mogelijk aan de nationale soevereiniteit van staten te raken. Een goed voorbeeld hiervan zijn de Verenigde Naties, waardoor de staten enerzijds verplicht worden bepaalde regels te implementeren, maar anderzijds hun zelfbeschikkingsrecht en soevereiniteit niet wilden opgeven. Daar waar er voor de handhaving van nationaal recht allerhande diensten zoals de politie bestaan om onder meer daders voor de rechtbanken te brengen, bestaan er geen gelijkaardige rechtshandhavingsmechanismen op internationaal niveau. In tegenstelling tot een nationale staat zijn in geval van mensenrechteninbreuken de staten zelf zowel de daders als diegenen die verondersteld worden de internationale normen te handhaven.

Dit niettegenstaande hebben de VN en andere internationale organisaties wel een aantal mechanismen in het leven geroepen om een oogje in het zeil te houden met betrekking tot de implementatie van hun verdragen. Hoewel ze niet beschikken over een uitvoerende macht vergelijkbaar met nationale rechtshandhaving, oefenen ze op zijn minst een morele druk uit op staten die schuldig zijn bevonden aan inbreuken op de verdragen die ze hebben geratificeerd. Uitzonderingen hierop zijn het Internationaal Strafhof en het Europees Hof voor de Rechten van Mens, die vonnissen afleveren die als juridisch bindend worden beschouwd, zelfs als de veroordeelde lidstaat niet instemt met het vonnis.

In het VN systeem moet een onderscheid worden gemaakt tussen mechanismen die hun oorsprong hebben in verdragen versus het Handvest van de Verenigde Naties. Mechanismen die hun juridische basis hebben in het Handvest zijn bindend voor elke lidstaat van de VN, terwijl dit voor mechanismen die hun oorsprong vinden in verdragen enkel zo is voor de lidstaten die ze hebben ondertekend. Op deze manier hebben ze enkel zeggenschap over mensenrechtenschendingen die op het territorium van één van de lidstaten van het desbetreffende verdrag hebben

plaatsgevonden.

In dit hoofdstuk zullen verschillende instellingen en mechanismen worden besproken die een rol spelen in de strijd tegen foltering. In eerste instantie zullen de mechanismen die hun ontstaan kennen in internationale verdragen worden besproken, zoals het Comité tegen Foltering, het VN Subcomité ter preventie van Foltering, of de Mensenrechtencommissie. Vervolgens worden internationale instellingen die hun oorsprong vinden in het charter besproken, waaronder de Speciale Rapporteurs van de VN inzake foltering en geweld tegen vrouwen, de Werkgroep inzake Arbitraire Detentie, evenals het VN Vrijwillig Fonds en het Internationaal Strafhof.

Hierbij wordt grotendeels de structuur van het eerste hoofdstuk van het Istanbul Protocol gevolgd, meer bepaald de paragrafen 11-47. In dit hoofdstuk zullen echter ook een aantal bijkomende mechanismen worden besproken die niet in het Istanbul Protocol staan vermeld. Dit is enerzijds te wijten aan een gewijzigde politieke context waar recentelijk enkele nieuwe initiatieven werden ontwikkeld met betrekking tot de strijd tegen foltering. Anderzijds is het de bedoeling om een beter begrip van de reikwijdte en de beperkingen van deze mechanismen aan de lezer mee te geven. Tenslotte heeft de meer gedetailleerde uitleg tot doel aan te tonen hoe een grondige documentatie van foltering zoals uiteengezet in het Istanbul Protocol deze mechanismen meer slagkracht kan geven, en daadwerkelijk voor een juridische opvolging van gevallen van foltering kan zorgen.

2. Internationale Instellingen

2.1 Instellingen bij Verdragen

2.1.1 Comité tegen Foltering

Het Comité tegen Foltering (het Comité) werd in het leven geroepen door het VN Verdrag tegen Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Degraderende behandeling, dat werd aangenomen in 1984 (hierna Verdrag). Het Comité heeft tot doel de implementatie van het Verdrag te bewerkstelligen onder meer door informatie te vergaren over vermoedelijke gevallen van foltering, en deze in voorkomend geval te onderzoeken.

Het Comité is een onafhankelijk internationaal orgaan dat bestaat uit tien onafhankelijke experts die een hoog moreel aanzien kennen en een erkende expertise hebben in het domein van mensenrechten. Deze leden worden door de lidstaten van het Verdrag verkozen, en het comité mag enkel zijn bevoegdheden uitoefenen in samenwerking met deze lidstaten.

 Bekijk ook het Istanbul Protocol, in het bijzonder §§ 11-47!

 Zie ook art. 17 UNCAT (<http://www2.ohchr.org/english/law/cat.htm>)

De bevoegdheden van het Comité worden bepaald in artikels 19 – 22 van het Verdrag, en zijn de volgende:

Ten eerste ontvangt het Comité de **verslagen van de lidstaten met betrekking tot de maatregelen die zij hebben getroffen om het Verdrag te implementeren**. Elke lidstaat is verplicht om binnen het jaar na de inwerkingtreding van het verdrag in de betrokken lidstaat een verslag in te dienen. Daarna moeten de lidstaten vierjaarlijks een verslag indienen met betrekking tot de bijkomende maatregelen die ze hebben genomen. Deze verslagen worden aan alle lidstaten van het Verdrag overgemaakt. Het Comité controleert deze rapporten, en brengt hierover verslag uit aan de betrokken lidstaat. Op deze manier brengt het een continue dialoog met betrekking tot mensenrechten tot stand tussen de betrokken lidstaten. De efficiëntie van dit mechanisme hangt echter sterk af van de bereidheid tot medewerking in de lidstaten.

Het Comité ontvangt, ten tweede, ook **informatie van andere bronnen zoals niet-gouvernementele organisaties** (NGO's). Als deze informatie betrouwbaar blijkt en indicaties van systematische folteringspraktijken op het grondgebied van één van de lidstaten bevat, dan kan het Comité een onderzoek starten waarbij de betrokken lidstaat wordt "uitgenodigd tot medewerking". Als de lidstaat de mogelijkheid heeft gehad om te reageren op de beschuldigingen en als dit opportuun lijkt, zal het Comité een vertrouwelijk onderzoek opstarten. Dit onderzoek kan onder meer bestaan uit veldonderzoek op het territorium van de betrokken staat, mits goedkeuring hiervan door deze staat. Eens het onderzoek is afgerond wordt een verslag, waar nodig voorzien van suggesties en commentaren, overgemaakt aan de betrokken staat. Zoals blijkt uit artikel 20 van het Verdrag, kent de gehele procedure een vertrouwelijk karakter, en dient de samenwerking van de betrokken lidstaat in alle stadia van het onderzoek aangezocht te worden.

Een derde geval waar het Comité haar bevoegdheden kan uitvoeren is wanneer een lidstaat een andere lidstaat er van beschuldigt dat hij zijn verplichtingen die uit het Verdrag voortkomen niet nakomt. Dergelijke **interstatelijke aanklacht** is echter afhankelijk van de expliciete erkenning van het Comité door de lidstaat. Deze erkenning kan op elk moment ingetrokken worden. Als dergelijke klacht wordt ingediend, komt een trapsgewijs mechanisme op gang. Eerst worden de staten verzocht het geval onderling te regelen door middel van geschreven communicatie. Als dergelijke oplossing niet kan worden gevonden, gaat men op zoek naar een "vriendelijke oplossing" met de hulp van het Comité. Als dit ook mislukt, is het enige dat het Comité kan doen een geschreven verslag opstellen met betrekking tot de materie en dit overmaken aan beide betrokken lidstaten. Dit mechanisme werd tot op heden echter nog niet gebruikt.

De laatste grote taak van het Comité bestaat er in **individuele klachten** te behandelen. Wanneer iemand die tot een lidstaat van het Verdrag behoort meent het slachtoffer te zijn van een schending van het Verdrag, kan hij of zij het Comité rechtstreeks aanspreken. Naast de individuele klager kan ook een derde partij (bv. Een NGO) een beroep doen op het Comité in naam van het slachtoffer. In eerste instantie zal het Comité de betrokken staat op de hoogte brengen over de informatie die het heeft ontvangen. Dan is het aan de betrokken lidstaat om binnen de zes maanden een geschreven antwoord waarin de zaak wordt verduidelijkt en, in voorkomend geval, de reparatiemaatregelen die werden getroffen worden uiteengezet, aan het Comité te bezorgen. Het Comité is in elk geval bevoegd om informatie uit verschillende bronnen te verzamelen, en zal uiteindelijk een evaluatie van de zaak overmaken aan de betrokken lidstaat. Deze evaluatie is geschreven zoals een juridisch vonnis om de autoriteit en het morele impact van het Comité te benadrukken, maar er is geen handhavingsmechanisme voorhanden als het Comité van oordeel is dat er daadwerkelijk een inbreuk op het Verdrag is geweest, en de aangegeven reparatiemaatregelen tekort schieten. Er zijn overigens enkele beperkingen aan de individuele klacht:

- De klacht moet anoniem zijn en betrekking hebben op het Verdrag tegen Foltering.
- De zaak mag geen voorwerp uitmaken van een ander internationaal onderzoek.
- Alle nationale rechtsmiddelen moeten uitgeput zijn, hoewel “formele” procedures die geen praktisch resultaat opleveren (bv. omdat ze overdreven lang of simpelweg inefficiënt zijn) worden door het Comité niet in rekening gebracht.

2.1.2 Het VN Subcomité ter Preventie van Foltering

Het VN Subcomité ter Preventie van Foltering en andere Wrede, Onmenselijke of Onterende behandeling (verder SPF) werd in het leven geroepen door het Facultatief Protocol bij het Verdrag Tegen Foltering (hierna het Protocol of OPCAT), aangenomen op 18 december 2002. Het SPF bestaat uit 25 onafhankelijke en onpartijdige experts en heeft een **zuiver preventief mandaat**, waarbij het beschikt over operationele en adviserende bevoegdheden. Zoals omschreven in artikel 1 van het Facultatief Protocol, heeft het SPF tot doel om, samen met de Nationale Preventie Mechanismen (NPM's), op regelmatige basis bezoeken te brengen aan detentiefaciliteiten in lidstaten om foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of straf te voorkomen. Bovendien brengt het advies uit met betrekking tot de implementatie van NPM's. Zo bewerkstelligt het SPF een innovatieve, duurzame en proactieve preventie van foltering en andere

 Bekijk ook VN Fact Sheet 17 over het Verdrag tegen Foltering Naast bijkomende informatie bevat deze paper ook een modelformulier om een klacht in te dienen.

Zie ook:

www2.ohchr.org/english/bodies/cat/index.htm

 Bekijk ook deel II (artikels 19 – 22) van het Verdrag tegen Foltering

 Verder informatie op

www.irct.org/what-is-torture/convention-against-torture.aspx

✓ *Meer informatie over NPM's in sectie 4.2.*

vormen van misbruik.

De leden van het SPF genieten een hoog moreel aanzien en beschikken allen over een aantoonbare expertise en professionele ervaring met betrekking tot “rechtsbedeling, in het bijzonder van het strafrecht, het gevangeniswezen of de politie, of op de verschillende gebieden die betrekking hebben op de behandeling van mensen die van hun vrijheid zijn beroofd” (artikel 5 § 2 Facultatief Protocol).

Volgens artikel 11 van het Facultatief Protocol bestaat de **adviserende functie** van het Subcomité er in om de staten bij te staan en hen advies te verlenen met betrekking tot het Facultatief Protocol in het algemeen, en meer in het bijzonder met betrekking tot de implementatie van de NPM's. Zo onderhoudt het Subcomité contacten met hen en voorziet het in training en bijstand om hun competenties te versterken en hun doelstellingen te halen.

De **operationele functie** van het Subcomité bestaat er volgens artikels 11 tot 16 in om op regelmatige basis detentiefaciliteiten in lidstaten te bezoeken. Dit gebeurt door minstens twee leden van het Subcomité, die, indien dit noodzakelijk blijkt, bijgestaan kunnen worden door experts met een aantoonbare expertise en ervaring met betrekking tot het opvolgen van mensenrechtenschendingen. In het uitvoeren van deze opdracht moeten de lidstaten van het verdrag het Comité onbeperkte toegang verschaffen tot alle detentiefaciliteiten, hun andere faciliteiten (zoals politiekantoren, detentiecentra, instellingen verantwoordelijk voor sociale zorg, enzoverder), evenals alle relevante informatie ter beschikking stellen van het Comité. Verder moeten de staten het Comité ook toestaan vertrouwelijke gesprekken te houden met personen die van hun vrijheid beroofd zijn en alle andere personen die mogelijks relevante informatie kunnen aandragen.

Tijdens de bezoeken die het Subcomité aan detentiecentra brengt, worden de levensomstandigheden van de gevangenen en de juridische en medische kaders waarin detentie plaatsvindt, onderzocht. Na het bezoek schrijft het Subcomité een verslag waarin haar bevindingen en aanbevelingen worden uiteengezet. Indien nodig wordt dit verslag ook naar de Nationale Preventiemechanismen in de betrokken staat gestuurd. Staten worden ook aangemoedigd deze verslagen te publiceren, maar dit is geen verplichting. Enkel als staten pertinent weigeren mee te werken met het Subcomité of duidelijk geen gevolg geven aan de aanbevelingen die het Subcomité heeft geformuleerd, kan het beslissen om het verslag over deze staat te publiceren zonder diens toestemming (evenwel na de staat gehoord te hebben) (artikel 16).

 Meer informatie in art. 5-10 OPCAT.

 Bekijk de tekst van het Verdrag tegen Foltering
www2.ohchr.org/english/law/cat-one.htm

 Meer informatie op:
www2.ohchr.org/english/bodies/cat/opcat/index.htm

2.1.3 Het Mensenrechtencomité

Het Mensenrechtencomité van de VN (hierna MRC) werd door in het Internationale Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten in het leven geroepen, op 16 december 1966. Het bestaat uit een aantal onafhankelijk experts die de implementatie van bovenvermeld verdrag opvolgen in de staten die het hebben ondertekend.

De onafhankelijke experts worden door de lidstaten bij het verdrag gekozen, en zijn personen die een hoog moreel aanzien genieten en een aantoonbare expertise hebben op het gebied van mensenrechten. Er zetelen ook enkele juridisch experts in het MRC.

Het MRC heeft vier kerntaken, die sterk lijken op de taken van het Comité tegen Foltering, zij het dat de bevoegdheden van het MRC meer algemeen op de implementatie van alle mensenrechten betrekking hebben, zoals blijkt uit de tekst van het verdrag.

Ten eerste dienen staten volgens artikel 40 van het verdrag verslagen aan het MRC overhandigen waarin een stand van zaken wordt weergegeven met betrekking tot de maatregelen die werden getroffen om de mensenrechten uit het verdrag te beschermen. Net zoals het Comité tegen Foltering, dient het **eerste verslag** binnen het jaar na het ondertekenen van het verdrag worden overgemaakt. Daarna dienen periodiek rapporten ingediend te worden. De tijdsspanne waarbinnen deze rapporten moeten ingediend worden wordt overgelaten aan het MRC, maar is gewoonlijk vier tot vijf jaar. In uitzonderlijke omstandigheden, bijvoorbeeld als de mensenrechtensituatie in een land verslechtert, kan het MRC bijkomende verslagen vragen. In het opstellen van deze rapporten, is het van het allergrootste belang dat de staten de daadwerkelijke, reële stand van zaken met betrekking tot de implementatie van het verdrag aangeven, en zich dus niet beperken tot een beschrijving van de formele kant van de zaak, ofwel de stand van zaken die blijkt uit het recht en beleid van de staat ((1) p. 74).

Niet-gouvernementele organisaties kunnen ook een bijdrage leveren aan de rapporten door rechtstreeks met de overheidsdiensten samen te werken of door alternatieve “schaduwverslagen” op te stellen, zeker wanneer er geen consensus is over de feiten. Op basis van deze rapporten start het Comité dan een dialoog met de betrokken staat op om de zaak op te helderen. Na afloop formuleert het comité dan een advies vergezeld van praktische aanbevelingen om de mensenrechtensituatie in de betrokken lidstaat te verbeteren. Alle officiële nationale verslagen evenals de adviezen van het comité zijn beschikbaar op de website van de VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten.

De tweede taak van het comité zit vervat in artikel 40, § 4 van het

 De bevindingen en conclusies worden op de VN website gepubliceerd: www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf

 De algemene commentaren worden ook op

Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, en komt er op neer de staten die partij zijn bij het verdrag **bij te staan in de implementatie van het Verdrag**. Dit gebeurt door middel van de zogenaamde “Algemene Opmerkingen” die meer in detail ingaan op de procedurele en inhoudelijke verplichtingen van staten met betrekking tot het Verdrag. Hier gaat men dus niet in op een specifieke situatie in een bepaalde lidstaat, maar licht men één specifiek artikel uit het Verdrag of mogelijke moeilijkheden in de implementatie ervan in detail toe. Hoewel de eerste algemene opmerkingen eerder beperkt van omvang waren, worden ze nu gezien als een rechtsbron waaruit de interpretatie die het Comité aan een bepaald artikel geeft, kan worden afgeleid. Op deze manier vormen ze dus ook een uiterst interessante richtlijn wat betreft internationale verplichtingen met betrekking tot mensenrechten.

Een derde taak van het Comité bestaat er in om klachten van staten over andere lidstaten die hun verplichtingen onder het Verdrag niet nakomen, op te volgen (artikel). Deze zogenaamde **interstatelijke klacht** is bijna identiek aan deze vervat in artikel 21 van het Verdrag tegen Foltering. Er wordt dezelfde procedure in gevolgd, en er zijn dezelfde beperkingen in voorzien, zoals de uitdrukkelijke erkenning van het Comité door de betrokken lidstaten. De staat die de aanklacht lanceert dient de staat tegen wie de aanklacht is gericht hiervan op de hoogte te brengen. Wanneer geen oplossing kan gevonden worden op informele wijze, zal het Comité *“zijn goede diensten ter beschikking van de betrokken Staten die partij zijn, ten einde de zaak in der minne te regelen op basis van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden als erkend in dit Verdrag”* (artikel 41(e)). Als dit ook mislukt, kan het Comité enkel nog een geschreven verslag opmaken waarin de verschillende standpunten worden opgenomen, en dit aan de betrokken staten die partij zijn bij het Verdrag overmaken. Tot op heden werd nog geen enkele dergelijke aanklacht door het Comité behandeld.

De vierde en laatste grote taak van het Comité betreft de behandeling van **individuele klachten**. De procedure hier lijkt sterk op deze die in het Verdrag tegen Foltering vervat zit, zij het dat deze procedure in geval van het Verdrag tegen Foltering er een integraal deel van uitmaakt, terwijl ze bij het Verdrag inzake Politieke Rechten en Burgerrechten in een facultatief protocol zit vervat, dat apart door de lidstaten dient ondertekend en geratificeerd te worden. Er is bij het Verdrag tegen Foltering echter ook een expliciete toestemming door de lidstaten nodig, wat deze stelling dan ook nuanceert. Het mechanisme van de individuele klacht brengt met zich mee dat onderdanen van een staat die partij is bij het Verdrag het recht hebben een direct beroep te doen op het Comité wanneer ze van mening zijn dat hun rechten vervat in het Verdrag door deze staat zijn geschonden (artikel 41). In tegenstelling tot het Verdrag tegen Foltering, wordt in het Verdrag

de website van de VN
gepubliceerd:

www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf

inzake Burgerrechten en Politieke rechten echter geen mechanisme voor de behandeling van klachten door derde partijen voorzien. Verder wordt enkel “geschreven” informatie in overweging genomen, daar waar het Verdrag tegen Foltering spreekt over “informatie” in het algemeen, dus informatie van welke aard dan ook.

Als dergelijke klacht ontvankelijk wordt verklaard, zal het Comité in eerste instantie de betrokken lidstaat hiervan op de hoogte brengen. Binnen de zes maanden dient deze staat dan een geschreven verklaring met betrekking tot de klacht en eventuele reparatiemaatregelen over te maken aan het Comité. Het Comité is dan gemachtigd haar appreciatie van de zaak over te maken aan zowel de staat als het benadeelde individu. Net zoals bij het Verdrag tegen Foltering, is deze appreciatie opgesteld als ware het een vonnis om het gezag en het hoge morele impact van het Comité te benadrukken, doch er is geen mechanisme om veranderingen af te dwingen indien het van mening is dat er daadwerkelijk een schending is geweest en/of de genomen reparatiemaatregelen onvoldoende worden geacht. De individuele klacht is ook onderhevig aan een aantal beperkingen, gelijkaardig aan de procedure voorzien in het Verdrag tegen Foltering:

- De klacht mag niet anoniem zijn en moet compatibel zijn met de voorschriften van het Verdrag inzake Politieke Rechten en Burgerrechten.
- De klacht mag niet in behandeling zijn bij een nationale instantie.
- Alle nationale rechtsmiddelen moeten uitgeput zijn, behalve als deze onnodig lang worden uitgesteld. (Deze laatste clause is niet opgenomen in het facultatieve protocol van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten.)

2.1.4 Andere instellingen bij verdragen

Zoals werd opgemerkt in hoofdstuk drie van deze module, bevatten het Verdrag inzake Kinderrechten en het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap ook clausules met betrekking tot het verbod op foltering en de rechten van deze groepen om vrij te zijn van foltering of enige ander vorm van mishandeling. Deze twee verdragen voorzien dan ook in hun eigen mechanismen om de implementatie van deze specifieke voorzieningen op te volgen, meer bepaald het **Comité voor de Rechten van het Kind** en het **Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap** respectievelijk. De samenstelling en de bevoegdheden van deze comités zijn vergelijkbaar met de comités uit het Verdrag tegen Foltering en het Mensenrechtencomité. Daar waar het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap reeds geruime tijd voorziet in een procedure voor een individuele klacht in een facultatief protocol, werd een gelijkaardig

 Bekijk ook ICCPR, deel IV en het eerste optionele protocol daarbij.

 Voor meer gedetailleerde informatie, zie UN Fact Sheet no. 15 (1).

 Meer informatie bij de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten:
www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/index.htm.

 Voor meer informatie over het Comité voor de Rechten van het Kind, bekijk:
www2.ohchr.org/english/bodies/crc/

 Voor meer informatie over het Comité voor de Rechten van Personen met een

facultatief protocol recent (op 19 december 2011) goedgekeurd voor het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dat sinds 2012 ter ondertekening door de lidstaten bij het verdrag voorligt. Het zal in werking treden als het door ten minste tien lidstaten wordt ondertekend. In tussentijd kunnen schendingen van kinderrechten aan andere comités die individuele klachten mogen behandelen worden overgemaakt.

2.2 Handvest van de Verenigde Naties

2.2.1 VN Mensenrechtenraad

Wanneer de VN in 1945 werd opgericht, werden haar voornaamste doelstellingen in VN Verdrag uiteengezet. Naast het bewerkstelligen van vrede en veiligheid was het aanmoedigen en realiseren van respect voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van iedereen uitdrukkelijk als doelstelling opgenomen. Om dit doel te bewerkstelligen werd in 1946 de Mensenrechtencommissie opgericht, die verantwoordelijk was voor het opstellen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De Mensenrechtencommissie, die gedurende 60 jaar het internationale orgaan bij uitstek was wat betreft mensenrechten en het opvolgen van en bijstand verlenen bij de implementatie hiervan, werd in 2006 vervangen door de Mensenrechtenraad (verder de Raad). De Raad werd door de VN Algemene Vergadering in 2006 in het leven geroepen door resolutie A/RES/60/251 (verder de resolutie) en heeft haar zetel in Genève.

Volgens artikel 2-5 van de resolutie bestaat de voornaamste taak van de Raad er in alle mensenrechtenschendingen in de lidstaten op te volgen en hen advies te verlenen. Tijdens de 5e gewone zitting in Juni 2007, werden door de Raad een aantal procedures en mechanismen in het leven geroepen om dit doel te realiseren. Deze initiatieven werden opgenomen in haar resolutie 5/1.

In eerste instantie is daar een **universele periodieke evaluatie** voorzien, om de mensenrechtensituatie in de lidstaten in te kunnen schatten. Dit gebeurt om de vier jaar teneinde de concrete mensenrechtensituatie te verbeteren, staten bij te staan hun verplichtingen in verband met mensenrechten na te komen, en om goede praktijken onder de lidstaten kenbaar te maken en te verspreiden. De controle gebeurt op basis van documenten die door de betrokken staat worden aangeleverd, documenten die reeds ter beschikking van de VN staan (bv. afkomstig van de eerder vermelde instellingen), en documenten afkomstig van "relevante belanghebbenden" ofwel niet-gouvernementele bronnen. De Raad stelt dan een rapport op, waarin onder meer een samenvatting van de situatie evenals conclusies en aanbevelingen worden opgenomen.

Handicap:

www.ohchr.org/en/hrbodies/crpd/pages/crpdindex.aspx

✓ Verwar de Mensenrechtenraad niet met het Mensenrechtencomité!!

Ten tweede is de Raad volgens artikels 39-64 gemachtigd om **bijzondere procedures** in te stellen om de mensenrechtenschendingen in een bepaald land op te volgen, of om rond bepaalde thema's te werken. Deze procedures worden uitgevoerd door experts op het gebied van mensenrechten (de "Speciale Rapporteurs" of "Onafhankelijk Expert") of door een werkgroep die uit vijf leden bestaat. De Speciale Rapporteur is gemachtigd om informatie te ontvangen over bepaalde vermoedelijke mensenrechtenschendingen en om in opvolging hiervan dringende vragen tot verduidelijking aan de betrokken lidstaat te stellen; om studies uit te voeren; en om de feiten uit te klaren in het veld. De Speciale Rapporteur inzake Foltering en Geweld tegen Vrouwen, en de Werkgroep inzake Willekeurige Vrijheidsberoving die verder worden besproken zijn integraal onderdeel van deze bijzondere procedures.

In derde instantie werd door de Raad een **Adviescomité inzake Mensenrechten** (verder: Adviescomité) in het leven geroepen. Dit bestaat uit 18 experts die als denktank fungeren voor de Raad. Het brengt gemotiveerde adviezen uit aan de Raad waarbij een grote nadruk ligt op adviezen gebaseerd op degelijk onderzoek (artikels 65-84).

Tenslotte wordt in artikels 85-109 van haar resolutie 5/1 van 2007 door de Raad in een **klachtenprocedure** voorzien om systematische en aantoonbare mensenrechtenschendingen en inbreuken op de fundamentele vrijheden, van welke aard ook, en waar ze ook geschieden, aan te pakken. Klachten (ook wel "communicaties" genoemd) kunnen door individuen of groepen die zich slachtoffer voelen van mensenrechtenschendingen worden ingediend. Ook derde partijen kunnen dergelijke klacht indienen in naam van iemand anders, indien ze beschikken over betrouwbare kennis met betrekking tot de zaak. De criteria van toelaatbaarheid zijn grotendeels dezelfde als de criteria die bij de klachtenprocedures die eerder werden besproken worden gehanteerd. Twee werkgroepen onderzoeken de klachten en maken ze desgevallend over aan de Raad. De eerste werkgroep evalueert de ontvankelijkheid van de klacht, en de tweede werkgroep bundelt de ontvankelijke klachten in een rapport ten behoeve van de Raad. Deze tweede werkgroep formuleert hierbij ook adviezen met betrekking tot verder te ondernemen stappen.

2.2.2 VN Speciale Rapporteur voor Foltering

Het mandaat van de Speciale Rapporteur voor Foltering werd door de VN Mensenrechtencommissie gecreëerd in haar resolutie 1985/33, en werd in April 2011 voor drie jaar verlengd in resolutie 16/23 van de Mensenrechtenraad. De Speciale Rapporteur voor Foltering is een van de speciale procedures waarnaar werd verwezen in sectie 2.2.1, en is gebaseerd op het Handvest van de VN en niet op een van de internationale

 Bekijk ook de volgende resolutie van de Mensenrechtenraad: A/HRC/RES/5/1.

 Voor meer informatie, zie:
www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/

Verdragen. Dit brengt met zich mee dat de Speciale Rapporteur zijn bevoegdheden in alle landen kan uitoefenen, ongeacht of het land in kwestie het VN Verdrag tegen Foltering heeft geratificeerd.

In zijn verslag van 1997 (E/CN.4/1997/7) zet de Speciale Rapporteur zijn mandaat en werkmethode uiteen. Volgens artikel 2 bestaat zijn mandaat uit de volgende taken:

In eerste instantie zoekt en verzamelt de Speciale Rapporteur **geloofwaardige en betrouwbare informatie met betrekking tot foltering en andere vormen van mishandeling**. Deze informatie is afkomstig van regeringen, gespecialiseerde bureaus, intergouvernementele en niet-gouvernementele organisaties.

Ten tweede doet hij/zij **dringende oproepen aan regeringen** om situaties die mogelijks neerkomen op foltering of mishandeling uit te klaren. In de uitvoering van deze taak is de Rapporteur gemandateerd om informatie met betrekking tot deze vermoedelijke gevallen van foltering te ontvangen en deze naar de betrokken staten door te sturen. Deze dialoog aangaan impliceert niet noodzakelijk een aanklacht door de Speciale Rapporteur; het kan ook beschouwd worden als een verzoek om de zaak te verduidelijken, en is dus essentieel van preventieve aard.

Een derde taak van de Speciale Rapporteur bestaat er in **aantijgingsbrieven** te versturen. Deze zijn communicaties over vroegere vermoedelijke gevallen van foltering, waarin aan regeringen verduidelijking wordt gevraagd over deze feiten.

De belangrijkste bevoegdheid van de Rapporteur bestaat er in dat hij/zij **veldmissies** kan uitvoeren op aanvraag van een regering. Tijdens deze missies brengt de Rapporteur onaangekondigde bezoeken aan detentiefaciliteiten en stelt hij een publiek rapport op waarin zijn bevindingen en aanbevelingen worden uiteengezet.

Tenslotte stelt de Speciale Rapporteur jaarlijkse verslagen op met betrekking tot zijn/haar activiteiten ten behoeve van de Mensenrechtenraad en de Algemene Vergadering. In zijn/haar activiteiten moet de Speciale Rapporteur nauwe banden onderhouden met andere mensenrechteninstanties om zo dubbel werk te vermijden, of om samen met andere Rapporteurs, onafhankelijke experts of werkgroepen veldmissies te ondernemen of dringende vragen te versturen.

2.2.3 VN Speciale Rapporteur inzake Geweld tegen Vrouwen

De Speciale Rapporteur inzake Geweld tegen Vrouwen heeft zijn juridische basis in Resolutie 1994/45 van de VN Mensenrechtencommissie die werd aangenomen in Maart 1994, en voor de laatste keer vernieuwd werd in

 Bekijk ook het verslag van de Rapporteur E/CN.4/1997/7 en de werkmethoden op de volgende website:
http://ap.ohchr.org/document/alldocs.aspx?doc_id=920

 Meer informatie op:
<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Torture/SRTorture/Pages/SRTortureIndex.aspx>

2011.

Het mandaat van deze Speciale Rapporteur is gelijkaardig aan dit van de Speciale Rapporteur inzake foltering, en focust op de aanpak en preventie van geweld tegen vrouwen. Zijn of haar mandaat bestaat er eveneens in de verschillende taken die in artikel 3 van resolutie 16/7 van de VN Mensenrechtenraad zijn opgenomen.

Een eerste taak bestaat uit het **zoeken en ontvangen van informatie** met betrekking tot geweld tegen vrouwen, de oorzaken en gevolgen hiervan, en het formuleren van een antwoord hierop. In de uitvoering van deze taak consulteert de Rapporteur regeringen, mensenrechtenorganen, gespecialiseerde bureaus, andere rapporteurs inzake verschillende mensenrechten, intergouvernementele en niet-gouvernementele organisaties.

In tweede instantie formuleert de Rapporteur **aanbevelingen** met betrekking tot maatregelen en strategieën op het lokale, nationale, regionale en internationale niveau om alle vormen van geweld tegen vrouwen en de oorzaken ervan een halt toe te roepen evenals de gevolgen ervan op te vangen.

Daarenboven wordt van de Rapporteur verwacht een **universele en exhaustieve strategie** uit te stippelen met betrekking tot de uitbanning van alle vormen van geweld tegen vrouwen, waarin de oorzaken worden aangepakt en de gevolgen ervan worden opgevangen. De factoren die hierbij in beschouwing dienen genomen te worden situeren zich in de burgerlijke, culturele, economische, politieke en sociale sfeer.

Praktisch gezien voert de Rapporteur **veldmissies** in verschillende landen uit en formuleert hij of zij **dringende vragen tot verduidelijking**, op een zelfde manier als de Speciale Rapporteur inzake Foltering. Deze initiatieven kunnen eveneens zelfstandig of in samenwerking met andere rapporteurs, onafhankelijke experts of werkgroepen worden genomen. Zeker in het geval waar geweld tegen vrouwen ook foltering met zich meebrengt kan samenwerking met de Speciale Rapporteur inzake foltering en andere VN controlemechanismen nuttig zijn. De Speciale Rapporteur dient **jaarlijks een verslag** in bij de Mensenrechtenraad en de Algemene Vergadering.

2.2.4 VN Werkgroep Arbitraire Detentie

De Werkgroep Arbitraire Detentie (verder: de Werkgroep) is een andere bijzondere procedure van de VN Mensenrechtenraad, en werd door de vroegere Mensenrechtencommissie in haar resolutie 1991/42 in het leven geroepen. De Werkgroep bestaat uit onafhankelijke mensenrechtenexperts die gevallen van arbitraire detentie onderzoeken. Het is een belangrijk mechanisme met betrekking tot foltering aangezien de meeste gevallen van

 Voor meer informatie, zie:

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/SRWomenIndex.aspx>

foltering plaatsvinden tijdens detentie. Arbitraire detentie brengt een hogere kans op foltering met zich mee en verdient dan ook bijzondere aandacht.

Het mandaat van de Werkgroep komt in principe op hetzelfde neer als het mandaat van de Speciale Rapporteurs, en bestaat dus uit het **ontvangen van informatie, veldmissies** in verschillende landen, het indienen van **dringende vragen tot verduidelijking**, en een **jaarlijkse rapportage** aan de Mensenrechtenraad en de Algemene Vergadering.

2.2.5 Vrijwillig VN Fonds voor Slachtoffers van Foltering

Het Vrijwillig VN Fonds voor Slachtoffers van Foltering (verder: het Fonds) kent zijn ontstaan in resolutie 36/151 van de Algemene Vergadering, die werd aangenomen in 1981. Het fonds wordt gevoed door vrijwillige bijdragen van de lidstaten, NGO's en individuen. De gelden worden uitsluitend verdeeld onder NGO's die voorzien in humanitaire hulp (hetzij psychologische, medische, sociale, juridische en/of sociale bijstand) aan slachtoffers van foltering en hun familieleden. Afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen kan ook een beperkt aantal beurzen worden toegekend voor professionele training of de organisatie van studiedagen en congressen waar wordt ingegaan op de behandeling van slachtoffers van foltering. Met betrekking tot juridische bijstand worden ook fondsen voorzien om slachtoffers die asiel willen aanvragen, bij te staan, bijvoorbeeld door juridische bijstand te voorzien in de voorbereiding en opvolging van de asielprocedure in het gastland. Het Fonds draagt ook bij aan de strijd tegen straffeloosheid door fondsen ter beschikking te stellen om reparatie en compensatie van slachtoffers in regionale, nationale en internationale instellingen mogelijk te maken.

2.3 Internationaal Strafhof

Door het Verdrag van Rome, dat in 1998 werd aangenomen, kwam het Internationaal Strafhof tot stand. Het Hof is onafhankelijk van de VN, hoewel het werd gecreëerd naar het model van de VN ad hoc tribunalen, zoals ze bijvoorbeeld bestonden in Rwanda of het voormalige Joegoslavië.

Het Hof is bevoegd om de meest ernstige misdrijven te vervolgen, en is daarmee de eerste permanente internationale rechtsinstantie. Het werd in het leven geroepen om een **halt toe te roepen aan de straffeloosheid van de daders van de meest ernstige vormen van criminaliteit die de internationale gemeenschap aanbelangen**. Om deze reden kunnen vroegere staatshoofden zelfs geen beroep doen op immuniteit voor het Hof.

 Voor meer informatie, zie:

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Detention/Pages/WGADIndex.aspx>

 Meer informatie over het Fonds kan gevonden worden op:

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Pages/TortureFundMain.aspx> en de folder van het Fonds.

De volgende ernstige misdaden worden door het Hof behandeld:

- Genocide;
- Misdaden tegen de mensheid;
- Oorlogsmisdaden;
- Agressie.

Het Hof is bevoegd om dergelijke misdaden die zijn gepleegd na het van kracht gaan van het Verdrag van Rome te behandelen (dus na 1 juli 2002), en kan dit enkel doen als de betrokken staat zelf niet in staat is of zich niet bereid toont om zelf een strafrechtelijke vervolging in te stellen. Bij de afhandeling van deze misdaden baseert het Hof zich op de volgende twee documenten:

- In eerste instantie het Verdrag van Rome
- In tweede instantie andere toepasbare verdragen en de principes van internationaal recht (indien van toepassing).

Als dit niet mogelijk blijkt worden nationale rechtsprincipes door het Hof toegepast, onder meer de rechtsprincipes van het land waar de misdaad heeft plaatsgevonden, voor zover deze niet in strijd zijn met het Statuut en met andere internationale rechtsprincipes en internationaal erkende normen en standaarden.

3. Regionale instellingen

3.1 Europa

3.1.1 Europees Hof voor de Rechten van de Mens

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (verder: het Hof of EHRM) kwam tot stand op basis van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (verder: het Verdrag of EVRM) dat werd aangenomen in 1950. Volgens artikel 19 van dit Verdrag is het Hof een permanente instelling die er op toeziet dat de staten die partij zijn bij het Verdrag hun verplichtingen die daaruit en uit de facultatieve protocols voortvloeien, nakomen (inclusief het verbod op foltering dat in artikel 3 is opgenomen).

Om dit te verwezenlijken neemt het Hof kennis van zowel interstatelijke als individuele klachten, gelijkaardig aan de procedures die worden gevolgd bij bepaalde VN mechanismen, i.c. de Commissie tegen Foltering en de Mensenrechtenraad. Het Verdrag en het Hof kwamen vroeger tot stand dan deze VN mechanismen, en kunnen dus beschouwd worden als de eerste mechanismen om de positie van individuele benadeelden onder internationaal recht te versterken. In tegenstelling tot de Commissie inzake

 Voor meer informatie, zie:

<http://www.icc-cpi.int/Menu/ICC/Home>

 Bekijk ook het Verdrag van Rome!

Foltering en de Mensenrechtenraad, die een hoofdzakelijk adviserende functie hebben, zijn de vonnissen van het Hof juridisch bindend en zijn de betrokken staten dus ook verplicht er daadwerkelijk gevolg aan te geven.

Interstatelijke klachten betreffen vermoedelijke inbreuken tegen de rechten en vrijheden opgenomen in het Verdrag door een staat, en worden aan het Hof gemeld door een andere staat (artikel 33 EVRM). Hoewel deze mogelijkheid zelden wordt gebruikt, zijn er in tegenstelling tot de VN mechanismen toch wel een aantal ophefmakende interstatelijke vonnissen.

Net zoals bij de VN mechanismen, kan het Hof zich enkel buigen over **individuele klachten** indien alle nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput, en dit binnen een periode van zes maanden te tellen van de dag dat de laatste beslissing aldaar is gevallen. Deze en andere toelatingsvoorwaarden worden in artikel 35 van het Verdrag omschreven. Zo mogen individuele klachten niet anoniem zijn, en mag de zaak niet bij een andere internationale instantie aanhangig zijn gemaakt. De beslissing over de toelaatbaarheid van een zaak wordt genomen door één rechter of een comité. In zaken die weinig aan de verbeelding overlaten, kan het comité ook overgaan tot een beslissing ten gronde. Als er echter geen overeenstemming over de toelaatbaarheid bestaat binnen het comité, wordt de zaak doorverwezen naar de Kamer (artikels 27-30).

De zaak wordt dan door het Hof samen met vertegenwoordigers van de betrokken partijen behandeld, en indien nodig stelt het Hof ook een onderzoek in (artikel 38). Uiteindelijk zal de Kamer een vonnis opstellen, waartegen beroep mogelijk is in de Grote Kamer van het Hof. In drie gevallen is het vonnis van de Kamer echter een vonnis ten gronde:

1. Als de betrokken partijen aangeven dat de zaak niet naar de Grote Kamer dient verwezen te worden;
2. Als de zaak niet binnen de drie maanden na het vonnis van de Kamer bij de Grote Kamer aanhangig is gemaakt;
3. Als de vraag tot doorverwijzing wordt geweigerd door de Grote Kamer.

Het vonnis van de Kamer is geen vonnis ten gronde indien een doorverwijzing naar de Grote Kamer aangevraagd is binnen de drie maanden na de datum van het vonnis, en het panel van de Kamer de aanvraag niet heeft verworpen. In elk geval is het vonnis van de Grote Kamer een vonnis ten gronde. Het Comité van Ministers van de Raad van Europa ontvangt dan communicaties over het vonnis ten gronde en draagt de verantwoordelijkheid om de implementatie ervan op te volgen. Deze procedure wordt uiteengezet in artikels 42-46 EVRM, en de bindende kracht blijkt uit het eerste lid van artikel 46: *de Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich ertoe zich te houden aan de einduitspraak van het Hof in de*

 Bekijk ook de secties van het Verdrag die over het Hof handelen, i.c. sectie II (Art. 19-51).

zaken waarbij zij partij zijn.

Een andere belangrijke taak van het Hof bestaat in het geven van adviezen, en zit vervat in artikel 47: *het Hof kan, op verzoek van het Comité van Ministers, adviezen uitbrengen over rechtsvragen betreffende de interpretatie van het Verdrag en de Protocollen daarbij.*

3.1.2 Europees Comité voor de Preventie van Foltering

Het Europees Comité ter Preventie van Foltering (verder: CPT) kwam tot stand op basis van het Europees Verdrag inzake de Preventie van Foltering dat in 1987 werd aangenomen. Het is een niet-juridisch preventiemechanisme om personen die van hun vrijheid zijn beroofd te beschermen tegen folterin of mishandeling en kan dan ook als complementair aan het Hof worden beschouwd, dat voornamelijk juridisch werk verricht.

De voornaamste taak van het CPT bestaat erin **bezoeken te brengen aan verschillende detentiefaciliteiten** in de 47 lidstaten. Hieronder vallen onder meer gevangenissen, jeugddetentiecentra, politiestations, centra voor immigranten, psychiatrische hospitalen, sociale verzorgingsinstellingen, enzoverder. De bedoeling van deze bezoeken is om de behandeling van personen die van hun vrijheid zijn beroofd evenals de omstandigheden van detentie in dergelijke centra in kaart brengen en te evalueren. Kort voor het daadwerkelijke bezoek plaatsvindt, licht het Comité de betrokken lidstaat in over het bezoek. Na dit bericht kan het Comité de lidstaat ten allen tijde bezoeken.

Gelijkaardig aan het VN Subcomité inzake de Preventie van Foltering (dat pas na het CPT tot stand is gekomen), worden deze bezoeken op regelmatige basis uitgevoerd, gewoonlijk om de vier jaar. In dringende omstandigheden kunnen tussentijdse zogenaamde ad hoc bezoeken aan een lidstaat plaatsvinden.

Volgens artikel 8 van het EVRM, gaan de bezoeken als volgt in het werk

- Het comité krijgt toegang tot het territorium van de lidstaat en mag hier onbeperkt reizen;
- Krijgt volledige informatie over de plaatsen waar personen van hun vrijheid worden beroofd;
- Het heeft onbeperkte toegang tot deze plaatsen en het recht om vrij in deze plaatsen te bewegen;
- Het krijgt alle beschikbare informatie van de lidstaat die noodzakelijk is in de uitvoering van zijn taak (met betrekking tot de nationale rechtsregel en professionele ethische principes);

 Voor meer informatie, zie: www.echr.coe.int/echr/

 Bekijk ook het Europees Verdrag inzake de Preventie van Foltering en Mishandeling, hoofdstukken I – III, Art. 1 – 14.

- Het mag alle personen die beroofd zijn van hun vrijheid op een vertrouwelijke manier ondervragen / interviewen;
- Het mag vrij communiceren met alle personen waarvan wordt vermoed dat ze over relevante informatie beschikken;

Het mag eventuele bevindingen direct aan de bevoegde nationale autoriteiten overmaken indien dit noodzakelijk blijkt.

Na het bezoek stelt het Comité een verslag op waarin de bevindingen worden weergegeven en aanbevelingen worden geformuleerd. Het rapport wordt overgemaakt aan de betrokken lidstaat. Het Comité mag suggesties doen om de situatie met betrekking tot mishandeling van personen die van hun vrijheid zijn beroofd te verbeteren aan de betrokken lidstaat (artikel 10).

3.2 Afrika

Naast de Europese instellingen die in het leven werden geroepen om de strijd tegen foltering en andere vormen van mishandeling, onmenselijke of wrede behandeling of straf tegen te gaan, hebben ook andere regio's specifieke instellingen in het leven geroepen in hun strijd tegen deze inbreuken op de mensenrechten. Hoewel ze zeer belangrijk zijn in de wereldwijde strijd tegen foltering, en dus zeker niet vergeten mogen worden, zal hier enkel een algemeen overzicht worden gegeven van de voornaamste instellingen in Afrika, Noord- en Zuid-Amerika, omwille van het feit dat de focus van het ART-IP project hoofdzakelijk op Europa ligt.

3.2.1 Afrikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens en de Volken

De Afrikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens en de Volken (verder: de Commissie) werd door de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid (de voorganger van de Afrikaanse Unie of AU), met een juridische basis in het Afrikaanse Handvest voor de Rechten van de Mens en de Volken, ook wel gekend als het Verdrag van Banjul (verder: het Verdrag), dat werd aangenomen in 1981. Het mandaat van de Commissie is opgenomen in artikel 30, en bestaat in het algemeen uit de promotie en de bescherming van mensenrechten en de rechten van volken in Afrika.

Het mandaat van de Commissie is tweevoudig, gezien zowel de promotie als bescherming van deze rechten er onder vallen. Met betrekking tot de promotionele aspect heeft de Commissie verschillende verklaringen en richtlijnen aangenomen, seminars georganiseerd, en bezoeken gebracht aan verschillende landen om de aandacht te vestigen op specifieke mensenrechtenproblemen. Met betrekking tot het beschermingsaspect heeft de Commissie de opdracht om **klachten met betrekking tot inbreuken**

 Zie ook:
www.cpt.coe.int/en/about.htm

op het Verdrag af te handelen. Dergelijke interstatelijke klachten zijn enkel ontvankelijk als alle lokale rechtsmiddelen zijn uitgeput (als deze al bestaan), tenzij de Commissie de mening is toegedaan dat dit onredelijk veel tijd in beslag zou nemen (artikels 47-50). Hoewel de beslissingen van de Commissie in principe geen bindende kracht hebben, heeft haar groeiende “jurisprudentie” toch een significante bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van mensenrechten in bepaalde streken. Zo bevat het Afrikaanse Handvest onder meer het concept “groepsrechten”, waardoor ze in staat was om in een aantal gevallen de positie van lokale gemeenschappen of stammen te versterken in hun strijd om land, natuurlijke grondstoffen, en het genot van een gezonde en duurzame omgeving.

Naast deze taken die specifiek tot doel hebben de mensenrechten te promoten en te beschermen, geeft de commissie ook omstandige interpretaties met betrekking tot de verschillende artikels in het Charter als lidstaten, een instelling van de AU of een organisatie die volgens artikel 45.3 door de AU erkend wordt, daar om vragen.

3.2.2 Afrikaanse Hof voor de Rechten van de Mens en de Volken

Het Afrikaanse Hof voor de Rechten van de Mens en de Volken (verder: Hof) kwam tot stand door de aanneming van Protocol bij het Afrikaanse Handvest van de Rechten van de Mens en de Volken inzake de Oprichting van een Afrikaans Hof voor de Rechten van de Mens en de Volken (hierna: het Protocol) in 1998. Dit protocol creëert een Hof dat het beschermende mandaat van de Afrikaanse Commissie versterkt. (artikel 1-2).

Het Hof neemt **bindende beslissingen ten gronde inzake mensenrechtenschendingen** in alle gevallen en betwistingen die erbij aanhangig worden gemaakt met betrekking tot de interpretatie en toepassing van het Afrikaans Charter, het Protocol en elk ander mensenrechteninstrument waar de betrokken staten partij bij zijn (artikel 3.1.). Volgens artikel 5 kan dergelijke zaak aanhangig worden gemaakt door:

- De Afrikaanse Commissie;
- Een staat die ook een klacht heeft ingediend bij de Commissie;
- Een staat waartegen een klacht is ingediend bij de Commissie;
- Een staat van een burger die slachtoffer is geworden van een mensenrechtenschending;
- Afrikaanse Intergouvernementele Organisaties
- Een burger van een staat die de jurisdictie van het Hof over individuele gevallen erkent.

 Bekijk het Verdrag van Banjul, Art. 46-59 voor meer gedetailleerde informatie over de procedure

 Meer informatie op de website van de Commissie:
www.achpr.org

Een andere taak van het Hof is advies te verstrekken aan:

- Een lidstaat van de OAE;
- De OAE
- Elke instelling van de OAE, en;
- Elke organisatie die door de OAE wordt erkend.

Inhoudelijk kunnen deze adviezen gaan over elke juridische materie die betrekking heeft op het Verdrag of enig ander relevant mensenrechteninstrument, op voorwaarde dat de materie van het advies geen verband heeft met een zaak die door de Commissie wordt behandeld (artikel 4).

3.2.3 *Comité ter Preventie van Foltering in Afrika*

Tijdens haar 35e sessie in Banjul, creëerde de Afrikaanse Commissie het Robben Eiland Comité inzake Richtlijnen. Dit comité heeft de promotie en de implementatie van de Robben Eiland Richtlijnen (aangenomen in 2002) tot doel. Het Comité verleent ook bijstand aan de Afrikaanse Commissie inzake foltering in Afrika. De naam van het Comité werd vervangen door de naam 'Comité inzake de Preventie van Foltering in Afrika' (verder: CPFA of Comité) op de 46e sessie van de Afrikaanse Commissie. Het ging enkel over een naamsverandering, er werden geen wijzigingen aan het mandaat van het Comité doorgevoerd.

Het CPFA vervult tegenwoordig voornamelijk vier taken:

1. Het **organiseren van seminars** in samenwerking met alle geïnteresseerde partners om de Richtlijnen aan verschillende nationale en regionale belanghebbenden kenbaar te maken;
2. Het **ontwikkelen van strategieën** om de Richtlijnen op verschillende nationale en regionale niveaus te promoten en te implementeren, en deze aan de Afrikaanse Commissie voor te stellen;
3. Het **promoten en faciliteren van de implementatie** van de Richtlijnen in lidstaten, en;
4. Elke gewone zitting een **voortgangsrapport** op te stellen ten behoeve van de Afrikaanse Commissie.

 Bekijk ook het Protocol inzake de oprichting van een Afrikaans Hof voor de Rechten van de Mens.

 Voor meer informatie, zie: <http://www.african-court.org/en/>

 Bekijk ook de Robbeneiland Richtlijnen. www.achpr.org/instruments/robben-island-guidelines-2008/

 Voor meer informatie, zie: www.apt.ch/index.php?option=com_k2&view=item&id=1123:cpta-introduction&lang=en

3.2.4 *Speciale Rapporteur inzake Gevangnissen en Detentieomstandigheden in Afrika*

De Speciale Rapporteur inzake Gevangnissen en Detentieomstandigheden in Afrika werd in het leven geroepen door de Afrikaanse Commissie in haar 20e zitting in 1996, met als doel haar mandaat inzake de promotie van mensenrechten te ondersteunen.

De Speciale Rapporteur onderzoekt de detentieomstandigheden waarin personen in de verschillende lidstaten bij het Afrikaans verdrag, verkeren. Om deze taak uit te voeren is de Rapporteur gemachtigd om:

- **De staat van de gevangnissen en de detentieomstandigheden in Afrika te onderzoeken** en aanbevelingen te formuleren om deze te verbeteren;
- **Het respect voor de mensenrechten van personen in detentie te promoten**, zowel wat betreft het Afrikaans Verdrag als wat betreft andere internationale mensenrechtenstandaarden;
- Alle relevante nationale wetten en richtlijnen, evenals de implementatie hiervan, in de staten die partij zijn bij het verdrag te onderzoeken op hun conformiteit met het Afrikaans Verdrag en andere internationale mensenrechtenstandaarden, en desgevallend aanbevelingen te doen ter verbetering.
- Indien hiertoe een verzoek wordt gericht aan de Rapporteur, **aanbevelingen te doen** aan de Afrikaanse Commissie inzake individuele klachten van mensen die van hun vrijheid zijn beroofd, hun familie, hun vertegenwoordiger, NGO's of andere verontruste personen of instellingen;
- Voorstellen met betrekking tot **dringende interventies** te formuleren;
- De omstandigheden en situaties die mensenrechtenschendingen van personen in detentie bewerkstelligen te **onderzoeken**, en voorstellen tot preventieve maatregelen te formuleren.

3.3 Het Amerikaanse Continent

3.3.1 *Inter-Amerikaanse Commissie voor de Mensenrechten*

De Inter-Amerikaanse Commissie voor Mensenrechten (verder: de Commissie of IACM), werd opgericht door de Organisatie voor Amerikaanse Staten in 1959, met als doel de mensenrechten in het Amerikaanse Continent te promoten en te beschermen. Bij de aanname van het

 Voor meer informatie over de bevoegdheden van de Rapporteur, zie: www.achpr.org/mechanisms/prisons-and-conditions-of-detention/

Amerikaanse Verdrag inzake de Rechten van de Mens werden de taken en procedures van de Commissie geconcretiseerd.

De Commissie is gemachtigd een brede waaier aan taken uit te voeren (artikel 41 van het Amerikaanse Verdrag):

- Een bewustzijn inzake mensenrechten te bewerkstelligen tussen de volken van de Noord- en Zuid-Amerika;
- Aanbevelingen inzake maatregelen die de mensenrechten bevorderen binnen de nationale wetgeving te doen aan de lidstaten indien de Commissie dit nuttig of wenselijk acht. Er worden eveneens aanbevelingen geformuleerd inzake het daadwerkelijk respecteren van deze rechten;
- De studies die ze nodig acht voor de uitvoering van haar taken uit te voeren en hierover te rapporteren;
- Informatie met betrekking tot de genomen maatregelen inzake mensenrechten op te vragen bij de deelregeringen;
- Antwoorden te formuleren op vragen naar informatie met betrekking tot mensenrechten die de lidstaten aan de Commissie richten (dit gebeurt via het Algemeen Secretariaat van de Organisatie van Amerikaanse Staten);
- Aanklachten die onder haar bevoegdheid vallen te behandelen.

Een van de belangrijkste taken van het Comité is de individuele klachtenprocedure die door artikel 44 van het Amerikaans Verdrag voor Mensenrechten wordt geregeld. Het artikel stelt dat elke persoon of groep van personen, of enige niet-gouvernementele organisatie die officieel erkend wordt in één of meer van de staten die partij zijn bij het Verdrag, melding kan maken van een inbreuk op het Verdrag door een andere staat die partij is bij het verdrag.

3.3.2 *Inter-Amerikaans verdrag voor Mensenrechten*

Het Inter-Amerikaans Hof voor Mensenrechten (verder: het Hof) kwam in 1969 tot stand op basis van het inter-Amerikaans verdrag voor de Mensenrechten (verder: het Verdrag), en vatte zijn activiteiten officieel aan in 1979.

Het Hof is een autonome juridische instelling met bindende jurisdictie over de staten die partij zijn bij het Verdrag. De voornaamste taak van het Hof is het toepassen en interpreteren van het Amerikaans Verdrag voor Mensenrechten. Om deze doelstelling te bereiken heeft het Hof een

 Bekijk ook het statuut van de Commissie en artikels 34-51 van het Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens.

 Meer informatie op de volgende websites:
www.oas.org/en/iachr/mandate/what.asp
en
www.cidh.org/basicos/english/Basic1.%20Intro.htm

juridische en adviserende functie (artikelen 61-64).

De **juridische functie** bestaat uit het ontvangen en behandelen van klachten die aan het Hof worden overgemaakt door de Inter-Amerikaanse Commissie (voor meer informatie over deze commissie: zie punt 3.3.1.) of door staten die partij zijn bij het Verdrag. Een klacht kan enkel ingediend worden als de procedure voor de Commissie is afgerond; individuele klachten kunnen dus enkel het Hof bereiken via de Commissie.

De adviserende functie van het Hof bestaat er in vragen met betrekking tot de interpretatie van het Verdrag of andere verdragen inzake de bescherming van mensenrechten te behandelen. Deze vragen kunnen door elke lidstaat van de Organisatie van Amerikaanse Staten (verder: OAS) en de andere staten die in artikel 53 van de OAS worden vermeld, aan het Hof worden overgemaakt. Het Hof kan ook advies geven met betrekking tot de compatibiliteit van nationale wetgeving met internationale mensenrechtenverdragen en -instrumenten.

3.3.3 Speciale Rapporteur inzake de Rechten van Personen die van hun Vrijheid zijn beroofd in Amerika.

De Inter-Amerikaanse Commissie voor Mensenrechten richtte een werkgroep op om die zich toespitst op de detentieomstandigheden in het Amerikaanse Continent tijdens haar 85^e en 86^e sessies. Deze werkgroep kan worden gezien als de voorloper van het mandaat van de Speciale Rapporteur inzake de Rechten van Personen die van hun Vrijheid zijn Beroofd (verder: de Speciale Rapporteur), dat in 2004 officieel in het leven werd geroepen.

Het mandaat van de Speciale Rapporteur bestaat uit het formuleren van bijzondere aanbevelingen aan de lidstaten met betrekking tot de promotie van de mensenrechten van personen die van hun vrijheid zijn beroofd. In de uitvoering van dit mandaat beschikt de Rapporteur over een brede waaier aan bevoegdheden, waaronder:

- **Geïnformeerd blijven** over de situatie van personen die op eender welke manier van hun vrijheid zijn beroofd in de lidstaten, ongeacht hun leeftijd, geslacht of de reden van hun vrijheidsberoving;
- **Bezoeken brengen** aan de OAS lidstaten met als doel alle relevante informatie te verzamelen met betrekking tot de omstandigheden waarin personen van hun vrijheid worden beroofd;
- **Bezoeken brengen aan detentiefaciliteiten** of jeugdinstellingen, zelfs zonder voorafgaand bericht aan de bevoegde overheden;
- Het **opstellen van rapporten ten behoeve van de Commissie** waarin de

 Zie ook Art. 52-69 van het Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens.

 Bekijk ook de website van de Organisatie voor Amerikaanse Staten: <http://www.cidh.org/basicos/english/Basic1.%20Intro.htm>

situatie met betrekking tot een bepaald detentiecentrum of land wordt weergegeven en waarin desgevallend aanbevelingen worden geformuleerd;

- Het formuleren van **aanbevelingen ten behoeve van de lidstaten** met betrekking tot detentiecentra en de omstandigheden van detentie, en de implementatie hiervan op te volgen;
- Het uitvoeren van **promotionele en educatieve activiteiten** met betrekking tot de mensenrechten van personen die van hun vrijheid zijn beroofd;
- In ernstige gevallen de lidstaten er toe **aanzetten om dringende actie te ondernemen** om hun internationale verplichtingen met betrekking tot personen die van hun vrijheid zijn beroofd, na te komen;
- De lidstaten er toe aan te zetten om **wettelijke, juridische, administratieve of andere types van maatregelen aan te nemen** om de rechten van personen die van hun vrijheid zijn beroofd en hun familieleden, te vrijwaren.

 Bekijk de website van de Organisatie voor Amerikaanse Staten:
www.oas.org/en/iachr/pdl/default.asp

4. Nationale instellingen

4.1 Nationale mensenrechteninstellingen

Nationale mensenrechteninstellingen (NMI's) spelen een sleutelrol in de bescherming van mensenrechten en zijn belangrijke tegenhangers van het Bureau van de Hoge Commissaris van de Mensenrechten op nationaal niveau. (2) Ze worden ook wel omschreven als de hoeksteen van de nationale mensenrechtenbescherming die een steeds belangrijker rol spelen om een brug te slaan tussen internationale mensenrechtenstandaarden en de nationale overheden.(3)

Aangezien deze instellingen op het nationale niveau gesitueerd zijn, is het van het allergrootste belang bepaalde kwaliteitsstandaarden hoog te houden. Om dit te bewerkstelligen werden de Principes van Parijs aangenomen door middel van Resolutie 48/134 van de Algemene Vergadering van 1993. De principes hebben tot doel bepaalde kwaliteitseisen te voorzien bij de oprichting en werking van NMI's. Zo wordt van NMI's onder meer verwacht dat ze:

- De **mensenrechten beschermen**, onder meer door klachten te ontvangen, te onderzoeken en op te lossen, en door te bemiddelen bij conflicten en activiteiten met betrekking tot mensenrechten op te

volgen;

- De **mensenrechten te promoten** door middel van onderwijs, proactieve projecten, training, capaciteitsopbouw, staten bij te staan en hen advies te geven inzake mensenrechten.

De Principes van Parijs bevatten verder enkele criteria die een efficiënte werking van NMI's kunnen bewerkstelligen:

- Mandaat en competentie: een breed mandaat dat gebaseerd is op internationale mensenrechtenstandaarden;
- Autonom kunnen functioneren;
- Onafhankelijkheid;
- Pluralisme, veruitwendigd in een divers lidmaatschap en / of samenwerkingsverbanden;
- Adequate werkingsmiddelen en bevoegdheden tot onderzoek.

Tegenwoordig worden deze principes door het VN Subcomité inzake Accreditatie (verder SCA) van het Internationaal Coördinatiecomité voor Nationale Instellingen voor de Bevordering en Bescherming van Mensenrechten gebruikt in de accreditatie van NMI's. Dit coördinerend comité kwam tot stand op een internationaal congres in 1993 met als doel de activiteiten van de verschillende NMI's op mekaar af te stemmen. Afhankelijk van de status van accreditatie hebben de NMI's in meer of mindere mate toegang tot de VN mensenrechteninstellingen. In het algemeen kunnen vier verschillende stadia van accreditatie worden onderscheiden:

- A: naleving van de Principes van Parijs;
- A(R): voorwaardelijke accreditatie – toegekend bij onvolledige documentatie om de A-status toegekend te krijgen;
- B: observatiestatus – men leeft de Principes van Parijs niet volledig na of er is niet voldoende documentatie overgemaakt om een beslissing te kunnen nemen;
- C: men leeft de Principes van Parijs niet na.

NMI's hebben een groot aantal verantwoordelijkheden die in artikel 3 van de Principes van Parijs op niet-limitatieve wijze worden opgesomd. Het gaat dan onder meer over de volgende zaken:

- Ze dienen aan de regering, parlement, of enige andere competente instelling standpunten, aanbevelingen, voorstellen en rapporten van

 Voor meer informatie over de Principes van Parijs, zie:

www2.ohchr.org/english/law/parisprinciples.htm

 Voor meer informatie, zie:

<http://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/ICCAccreditation/Pages/default.aspx>

adviserende aard over te maken met betrekking tot alle aspecten van de bevordering en bescherming van mensenrechten;

- Ze bevorderen en bewaken de overeenstemming tussen nationaal recht en de daarmee gepaard gaande procedures met internationale mensenrechteninstrumenten en de implementatie hiervan;
- Ze ijveren voor de ratificatie en implementatie van deze internationale mensenrechteninstrumenten;
- Ze verlenen bijstand bij het opstellen van de rapporten die staten periodiek dienen over te maken aan de internationale en regionale instellingen;
- Ze werken samen met de VN en de andere organisaties in het VN netwerk, regionale instellingen en de nationale instellingen van andere landen met betrekking tot de bevordering en bescherming van mensenrechten;
- Ze leveren bijstand in de ontwikkeling van programma's gericht op onderwijs en onderzoek, en dit zowel in scholen, universiteiten en professionele organisaties;
- Ze sensibiliseren de bevolking over mensenrechten en de noodzaak om alle vormen van discriminatie, in het bijzonder op basis van vermeend ras, door informatie verspreiden via alle media.

Verder kunnen sommige NMI's ook een quasi-judicieel karakter hebben met betrekking tot het onderzoek van individuele klachten.

4.2 Nationale Preventiemechanismen

Met de inwerkingtreding van het Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen Foltering (verder: het protocol) in 2006, kwam een tweeledige structuur tot stand inzake de preventie van foltering. In deze structuur wordt voorzien in een internationale instelling, het Subcomité voor de Preventie van Foltering, en nationale visitatieorganen, de zogenaamde Nationale Preventiemechanismen (verder: NPM's). Artikel 17 van het Protocol verplicht elke staat om op nationaal niveau verschillende onafhankelijke nationale preventiemechanismen ter preventie van foltering in te stellen of te onderhouden. Het institutionele opzet van de NPM's wordt aan de discretie van de lidstaten overgelaten. Deze kunnen een bestaande instelling (bv. een ombudsdienst) aanduiden als NPM, of geheel nieuwe instellingen in het leven roepen om deze taak op te nemen. Onafhankelijk van de concrete vorm waarvoor wordt gekozen, dient elke NPM aan een aantal criteria, die in artikel 18 van het protocol staan vermeld, te voldoen:

 Voor meer informatie, zie: www.ohchr.org/en/countries/nhri/pages/nhrimain.aspx of <http://nhri.ohchr.org/EN/Pages/default.aspx>

 Voor een gedetailleerd overzicht over NMI's en hun interactie met andere organisaties, zie: Müller / Seidensticker (2) de VN trainingserie No. 4. (3).

 Zie de richtlijnen van het Subcomité inzake NMI's voor meer informatie!

volledige personele en functionele onafhankelijkheid; beschikken over voldoende geschoold en professioneel getraind personeel; een pluralistische samenstelling van het personeelsbestand, waarin wordt gestreefd naar een genderevenwicht en verschillende etnische groepen zijn vertegenwoordigd; en, tenslotte, het naleven van de Principes van Parijs, wat als een kwaliteitslabel van NPM's kan worden beschouwd. Naast het protocol heeft de VN ook richtlijnen met betrekking tot de NPM's gepubliceerd die de kwaliteitseisen verder verduidelijken, en is het Subcomité ter Preventie van Foltering actief betrokken bij de oprichting van NPM's.

De bevoegdheden van de NPM's lijken sterk op de bevoegdheden van het Subcomité, te weten: periodieke bezoeken brengen aan detentiefaciliteiten en aanbevelingen formuleren ten aanzien van de bevoegde autoriteiten, om zo de mensenrechtensituatie van mensen die van hun vrijheid zijn beroofd te verbeteren. Volgens artikel 19 van het protocol zouden de NPM's minimaal de volgende bevoegdheden moeten hebben:

- Op regelmatige basis de behandeling van mensen die van hun vrijheid zijn beroofd **onderzoeken** met het oog op hen te vrijwaren van foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of straf;
- **Aanbevelingen formuleren** ten behoeve van de relevante autoriteiten met als doel de omstandigheden waarin personen van hun vrijheid worden beroofd, te verbeteren, rekening houdende met de relevante normen die door de VN worden vooropgesteld;
- **Voorstellen en bedenkingen formuleren** met betrekking tot bestaande of nieuwe wetgeving.

Van de overheid wordt ook verwacht dat ze in dialoog treden met de NPM's over de maatregelen die noodzakelijk zijn om de aanbevelingen te implementeren.

Om hun bevoegdheden uit te oefenen dienen de NPM's over de volgende rechten te beschikken:

- Toegang krijgen tot alle informatie met betrekking tot het aantal personen dat van hun vrijheid is beroofd, het aantal detentiefaciliteiten dat zich in het land bevindt, en waar deze zijn gelokaliseerd;
- Toegang krijgen tot alle informatie met betrekking tot de omstandigheden waarin personen van hun vrijheid worden beroofd;
- Toegang krijgen tot alle detentiefaciliteiten en aanverwante faciliteiten;

 Bekijk sectie IV, Art. 17-23 van de OPCAT voor meer

- Over de mogelijkheid beschikken om vertrouwelijke gesprekken te hebben met personen die van hun vrijheid zijn beroofd en alle andere personen die volgens het NPM over relevante informatie beschikken, desnoods bijgestaan door een tolk,
- Over de vrijheid beschikken om de plaatsen die men wenst te bezoeken evenals de personen die men wenst te spreken, vrij te kiezen;
- De gegevens die worden verzameld vertrouwelijk te houden, in het bijzonder als het gaat om persoonlijke informatie;
- het recht om regelmatige contacten met het Subcomité inzake Foltering te onderhouden, hen informatie door te sturen en met hen te vergaderen.

informatie over NPM's.

 Voor meer informatie, zie: www.apt.ch/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=678&Itemid=253&language=en

5. Literatuur

1. United Nations Centre for Human Rights. Human rights fact sheet no. 15. Civil and Political Rights: The Human Rights Committee. Geneva, Switzerland ; New York: Centre for Human Rights.
2. Müller A, Seidensticker FL. The role of national human rights institutions in the United Nations treaty body process. Berlin: Dt. Inst. für Menschenrechte; 2007. 87 p.
3. United Nations High Commissioner for Human Rights. National human rights institutions : history, principles, roles and responsibilities. New York ; Geneva: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights; 2010. Available from: http://www.ohchr.org/Documents/Publications/PTS-4Rev1-NHRI_en.pdf.